КОНСПЕКТ

за кандидат-докторантски изпит по Философия на науката (обща философия на науката и философия на математиката)

Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

Част I. Обща философия на науката

1. Предмет и обхват на философията на науката. Разграничение между философия на науката и между история/социологията на науката (№6; увод на №3; №24)
2. Проблемът за демаркацията: наука, псевдонаука и метафизика. Критическият рационализъм на Карл Попър (№3, раздел 12; №21)
3. Логическият позитивизъм и Виенския кръг: принцип на верификацията, физикализъм и единство на науката. Дебатът за протоколните изречения. (№2, №3, раздели 4 и 5; №14, №20)
4. Конвенционализъм и операционализъм (№3, раздел 2; №7)
5. Индуктивизъм и проблемът за индукцията. Хипотетико-дедуктивен метод (№3, раздел 1; №23; №2)
6. Тезата на Дюем-Куайн: недоопределеност на теорията от данните. Холизъм в научното знание (№3, раздели 9 и 10; №5; №1)
7. Томас Кун: парадигма, нормална наука, аномалия и научна революция. Несъизмеримост на научните парадигми (№3, раздел 14; №11; №19)
8. Имре Лакатош: научноизследователски програми (№3, раздел 15; №13)
9. Пол Файерабенд: методологически анархизъм (№3, раздел 16; №8)
10. Научен реализъм срещу антиреализъм: инструментализъм, конструктивен емпиризъм, реализъм за ненаблюдаеми обекти (№26; №25; №2)
11. Теории за научното обяснение: дедуктивно-номологичен модел на Хемпел, статистическо и каузално обяснение (№3, раздел 7; №10; №2)
12. Теория на потвърждението: индуктивна логика, Бейсианска епистемология, парадокси на потвърждението (№3, раздел 8; №9)
13. Тарски и семантичната концепция за истината. Значение за понятието научна истина (№4; №12)
14. Социална епистемология на науката: ценности в изследването, консенсус и разногласие, социология на научното знание (№3, раздел 17; №17; №15; №2)
15. Философия на отделните науки: физика, биология, невронаука (№3, раздели 18–21; №18; №2)
16. Съвременна практика на науката: репликационна криза и възпроизводимост на резултатите (№22)

Препоръчителна литература

1. Вълчев, Х. И. (2018) “Рефлексии върху критиката на Куайн срещу логическия позитивизъм”, Философски алтернативи 6: 41–53

2. Герджиков, С. (2000) Научно обяснение на света / Scientific Explanation of the World. С.: Extreme Press / УИ „Св. Климент Охридски“
3. Герджиков, С., Янакиев, К. (съст.) (2012) Философия на науката. Антология. Електронна книга. С.: Издателство Екстрем
4. Иванов, Д. (2016) Теории за истината. С., УИ „Св. Климент Охридски“
5. Куайн, У. В. О. (1951) Двете догми на емпиризма, в: Карагеоргиева, А., Ангелов, В. (съст.) Естетика на познанието (антология). С., Унипрес, 2004
6. Янакиев, К. (2014) Философия на науката. Въведение. С., УИ „Св. Климент Охридски“
7. Bridgman, P. W. (1938) “Operational Analysis”, Philosophy of Science 5(2): 114–131
8. Feyerabend, P. (1978) Science in a Free Society. London: NLB
9. Goodman, N. (1955) Fact, Fiction, and Forecast. Harvard University Press
10. Hempel, C. G., Oppenheim, P. (1948) “Studies in the Logic of Explanation”, Philosophy of Science 15(2): 135–175
11. Kuhn, T. S. (1996) The Structure of Scientific Revolutions. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press (ориг. изд. 1962)
12. Künne, W. (2003) Conceptions of Truth. Oxford: Clarendon Press
13. Lakatos, I. (1978) The Methodology of Scientific Research Programmes: Philosophical Papers Vol. 1. Cambridge University Press
14. Leitgeb, H. (2024) “Vindicating the Verifiability Criterion”, Philosophical Studies 181: 223–245
15. Longino, H. E. (1990) Science as Social Knowledge: Values and Objectivity in Scientific Inquiry. Princeton University Press
16. Losee, J. (2001) A Historical Introduction to the Philosophy of Science. 4th ed. Oxford University Press
17. Miller, B. (2024) The Social Dimensions of Scientific Knowledge: Consensus, Controversy, and Coproduction. Cambridge University Press (Elements in the Philosophy of Science)
18. Mitchell, S. D. (2009) Unsimple Truths: Science, Complexity, and Policy. University of Chicago Press
19. Musgrave, A. E. (1971) “Kuhn’s Second Thoughts”, The British Journal for the Philosophy of Science 22(3): 287–297
20. Neurath, O. (1932/1983) “Protocol Statements”, in Philosophical Papers 1913–1946. Dordrecht: Reidel
21. Popper, K. R. (2002) The Logic of Scientific Discovery. London: Routledge Classics (ориг. нем. изд. 1934/1935; англ. изд. 1959)
22. Potochnik, A. (2024) Science and the Public. Cambridge University Press (Elements in the Philosophy of Science)
23. Reichenbach, H. (1938) Experience and Prediction. Chicago: University of Chicago Press
24. Staley, K. W. (2014) An Introduction to the Philosophy of Science. Cambridge University Press

25. van Fraassen, B. C. (1980) The Scientific Image. Oxford: Clarendon Press
26. Voosholz, J. (2025) Towards a New Scientific Realism. Synthese Library 518, Springer Cham

Част II. Философия на математиката

1. Специфика на философията на математиката (Shapiro (2000), ch. 1, 2; Shapiro (2005), ch. 1; Linnebo, ch. 1; Colyvan (2011), ch. 1)
2. Реализъм - в Платоновия свят на идеите (Shapiro (2000), ch. 3, 9; Colyvan (2011), ch. 3; Benacerraf & Putnam (1983), 258–271)
3. Кантианство - конструиране в чистия наглед (Shapiro (2000), ch. 4; Shapiro (2005), ch. 2)
4. Логицизъм - свеждане на математиката до логика (Shapiro (2000), ch. 5; Linnebo (2017), ch. 2; Shapiro (2005), ch. 6, 7, 8; Benacerraf & Putnam (1983), 41–51, 130–182)
5. Формализъм - игра с неинтерпретирани формули (Shapiro (2000), ch. 6; Linnebo (2017), ch. 4; Shapiro (2005), ch. 8; Benacerraf & Putnam (1983), 183–201, 207–238)
6. Интуиционизъм - свободно творчество на идеализиран субект (Shapiro (2000), ch. 7; Linnebo (2017), ch. 5; Shapiro (2005), ch. 9, 10, 11; Benacerraf & Putnam (1983), 52–60, 77–129)
7. Фикционализъм - разказ с измислени герои (Shapiro (2000), ch. 9; Colyvan (2011), ch. 4)
8. Структурализъм - математическите обекти са места в структури (Shapiro (2000), ch. 10; Linnebo (2017), ch. 11; Shapiro (2005), ch. 17, 18; Benacerraf & Putnam (1983), 272–294)
9. Номинализъм - математика без математически обекти (Shapiro (2005), ch. 15, 16; Linnebo (2017), ch. 7)
10. Натурализъм и емпиризъм - в мрежата на вярванията (Shapiro (2005), ch. 12, 13, 14; Linnebo (2017), ch. 6; Benacerraf & Putnam (1983), 295–311)
11. Противоречива математика - отвъд догмата на непротиворечието (Colyvan (2011), ch. 7)
12. Проблемът за приложимостта на математиката (Shapiro (2005), ch. 20; Colyvan (2011), ch. 6)
13. Въпросът за границите на математиката (Colyvan (2011), ch. 2)
14. Понятието за множество (Linnebo (2017), ch. 10; Benacerraf & Putnam (1983), 486–570)
15. Търсенето на нови аксиоми (Linnebo (2017), ch. 12; Benacerraf & Putnam (1983), 470–485)

Препоръчителна литература

1. Benacerraf, P., Putnam, H. (eds.) (1983) Philosophy of Mathematics: Selected Readings. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press
2. Colyvan, M. (2011) An Introduction to the Philosophy of Mathematics. Sydney: University of Sydney

3. Linnebo, Ø. (2017) Philosophy of Mathematics. Princeton: Princeton University Press
4. Shapiro, S. (2000) Thinking About Mathematics: The Philosophy of Mathematics. New York: Oxford University Press
5. Shapiro, S. (ed.) (2005) The Oxford Handbook of Philosophy of Mathematics and Logic. New York: Oxford University Press

21.07.2026 г.

Изготвили: Росен Люцканов и Димитър Елчинов